

Motion till riksdagen

1989/90:Kr22

av Kaj Nilsson och Ragnhild Pohanka (båda mp)
med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Kulturforskning

”Liksom människan ännu inte existerar/utan måste uppstå så måste också konsten uppstå/ty den existerar ännu inte.”

(Joseph Beuys)

Årets forskningsproposition inleds med en storstilad programförklaring: ”Ny kunskap är revolutionerande. Den kastar om mänskliga synsätt och handlingar” (s. 4).

Detta är träffande när det gäller den ekologiska vetenskapens landvinningar, vilka kunnat tjäna som grundval för en ekologisk filosofi, ekosofi, vilken utgör ett dynamiskt medel för att förändra vår syn och mentalitet vad avser utnyttjandet av naturen.

Det talas emellertid inte lika ofta om hur ny kunskap skapar nya förutsättningar för konst och annan kulturverksamhet. Det impressionistiska måleriets genombrott i slutet av 1800-talet grundades dels på upptäckter inom optiken, vilka gav en ny förståelse av den fysiska omgivningen, dels på uppfinningen av nya oljefärger som kunde förvaras i tub och därmed beredde vägen för ett skapande direkt ute i det fria med tillfälle till fördjupad utforskning av ljusets väser.

Vetenskap och teknik var inte orsaken till impressionismen men skapade viktiga förutsättningar för den. Skapande människor kunde åstadkomma en konstnärlig förnyelse inom bildkonsten. Resultatet av konstnärernas nya synsätt har bidragit till att förändra betraktarens uppfattning om sin värld och sitt samhälle.

Det manifesteras en ständig växelverkan mellan teknologisk-vetenskaplig kunskapsproduktion, konstnärlig förnyelse och människors verklighetsuppfattning. I dag är denna fråga kanske mer angelägen än någonsin när det gäller konstens framtida möjligheter.

I årets forskningsproposition framhålls vikten av ”att forskningen blir ett redskap för kulturverksamhetens inriktning” (s. 56). Man tror också att 1990-talet kommer att bli ”en period av epokgörande synpunkter inom snart sagt alla kulturvetenskapliga forskningsområden” (s. 309).

Fem områden inom den egentliga sektorforskningen inom kulturområdet berörs, nämligen forskning med kulturpedagogisk och kultursociologisk in-

riktning, forskning för arkiven och kulturmiljövården samt museernas och samernas forskning. Alla dessa ändamål är angelägna.

Dessutom föreslås ökade medel för konstnärligt utvecklingsarbete vid de konstnärliga högskolorna. De medel UHÅ disponerar för en gästprofessur i konstnärligt utvecklingsarbete räknas upp med 50 000 kr.

Här finns ett stort behov av stöd till avancerat konstnärligt utvecklingsarbete, som tillämpar ny teknik och aktuella forskningsresultat för att skapa nya uttrycks- och upplevelseformer. Utvecklingen har skapat förutsättningar för förändringar som i en framtid kan bli dramatiska.

Vi avser framför allt det elektroniska fältet, t.ex. elektromusik, videokonst och datorgrafik. Konstnärer av olika kategorier står i begrepp att överskrida traditionella gränser mellan olika konstarter på ett systematiskt sätt och vill utnyttja ny teknik för detta.

Vi tycks stå inför ett nytt sätt att se och uppfatta verkligheten. Som exempel kan nämnas experiment med visualisering av ljud, vilket lett till utveckling av ny teknik för att med hjälp av elektroniska impulser skapa "toner med ögat".

En ny konstart som förenar musik, stillbild och video med datorn som styrande och sammanhållande länk är också under utveckling. Gränserna för de möjligheter till konstnärlig förnyelse som den nya teknologin kan erbjuda är inte på långt när utforskade. Genom att utnyttja de möjligheter till interaktivitet som datorteknologin erbjuder, kan betraktaren på ett nytt sätt göras delaktig i det skapande skeendet. Interaktiv video används i dag för utbildningsändamål men har också en potential för konstnärligt skapande.

Konstnärsnämnden begär i sin anslagsframställning särskilda medel för konstnärligt utvecklingsarbete som tar sikte på att tillämpa forskning inom olika områden. Nämnden påpekar att det är angeläget att göra koncentrerade insatser med betydande belopp och att utvecklingsarbetet kan överskrida traditionella gränser mellan olika konstarter. Det är också en sådan diskussion som förs i konstnärskretsar i dag. Därför anser nämnden det nödvändigt att fritt kunna förfoga över medel för detta ändamål utan att vara bunden av någon i förväg angiven fördelning mellan olika konstnärskategorier.

Det är naturligt att stöd till denna typ av utvecklingsarbete fördelas av konstnärsnämnden. Dess styrelse består huvudsakligen av konstnärer inom bildens och formens, tonens och scenens områden. Därigenom besitter den på sitt område en samlad kompetens, jämförbar med den som forskningsrådet har inom sina områden.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen ger som sin mening regeringen till känna vad i motionen anförts om att konstnärsnämnden för budgetåren 1990/91–1992/93 tillförs ett reservationsanslag om sammanlagt 1 500 000 kr. att användas till stöd för avancerat konstnärligt utvecklingsarbete.

Stockholm den 14 mars 1990

Mot. 1989/90

Kr22

Kaj Nilsson (mp)

Ragnhild Pohanka (mp)